

FOREX TRADING KURSU

1. BAŞLARKEN

Forex piyasalarında, diğer para ve sermaye piyasalarında olduğu gibi teknik ve temel analiz yöntemleri, kar sağlama amacındaki bireyler tarafından en sık kullanılan yöntemlerdir. Yatırımcılar; temel gelişmeleri, uzun – orta ve kısa vadeli teknik analizler ile birleştirerek paritelere hareketlerden kazanç elde etmeye çalışırlar.

Teknik yöntemler, neredeyse her piyasada aynıdır. Ancak Forex gibi çok hızlı hareket eden piyasalarda, bu yöntemler değişkenlik gösterir. Her birey, kendi yöntemini zaman içerisinde kendisi bulur. Bunu yaparken de, her zaman söylediğimiz şey, piyasadaki kar elde edilmek isteniyorsa ekran karşısında geçirilen zamanın –screen time- mümkün olduğunca artırılması gerektirir. Bu, öğrenme aşamasındayken %100 geçerli ve tartışma götürmez bir konudur. Ancak piyasa hareketleri kavrandıktan sonra, bu screen time yatırımcının işlem tarzına göre azaltılabilir. Aktif olarak işlem yapan yatırımcı, tüm gününü öğrenme dönemindeki gibi ekran karşısında geçirirse, zaman içerisinde bunun ters etkileriyle karşılaşabilir. Dolayısıyla bu dengeyi kurmak, teknik ve temel analizlerin her zaman önüne geçecektir. Bu analizleri yapmadan önce psikolojik anlamda hazır olmakta fayda var.

1.1. TREND TAKİBİ

Tüm piyasalarda olduğu gibi, Forex piyasalarında da trend takibi en önemli ve ön koşul olarak karşımıza çıkıyor. İşlem yapmadan önce kısa – orta ve uzun vadeli trendleri belirleyip işlem yaparken bu trendlerle aynı yönde pozisyon almak gereklidir. Her zaman için trendle dost olmak, yatırımcıya fayda sağlar. Trendi değiştirmek, çok büyük portföylerin işidir. Dolayısıyla diğer yatırımcılar, belirlenmiş trendde paralel hareket etmek zorundadır. Bu şöyle bir stratejiyle mümkündür:

Orta yada uzun vadeli trend belirlenir. Yukarı yönde bir trend yaşıyorsak, piyasanın desteklerinden yukarı dönüşlerinde alış yönünde pozisyon almak gerekir. Kimi yatırımcılar, böyle trendlerde dirençten satış yönünde pozisyon alıp, trend dönüşünü yakalamak isterler. Ancak bu alınmış olan çok büyük ve belki de gereksiz bir riskten öte bir şey değil. Trend hareketi yapan piyasada, sabırlı olup trend lehinde pozisyon almak yatırımcının kazanması için en önemli kurallardandır

1.2. DESTEK-DİRENÇ SEVİYELERİ

Piyasada işlem yapmadan önce, destek ve direnç seviyeleri net bir biçimde belirlenmeli ve ilgili seviyelere yaklaşıldığında buna göre hareket edilmelidir. Bu, yukarıda sözünü ettiğimiz trend takibi konusuyla da bağdaşmaktadır. Yatırımcı, genel trendi biliyorken, destek ve direnç noktalarına da hakimse, trendi efektif kullanabilir. Ancak bu noktalar yanlış belirlenirse, hatalı noktalardan pozisyona girip çıkacağından, trend fayda sağlamaz.

Yukarı trendlerde, desteğe yaklaşıldığında alım ve bu desteğin birkaç tick altına stop yerleştirip, direnç seviyelerindeki harekete göre de pozisyon kapatmak faydalı olacaktır. Ancak, “şurada destek var, piyasa nasıl olsa yukarı döner” diyip alım yapmak, büyük bir yanıltır. Piyasanın gördüğünüz bu desteğe yaklaşmasına, buradan satışların karşılanmasına ve piyasanın yeniden yukarı dönmesine izin verin. Bu yukarı dönüşle birlikte de alım yapılması halinde, belki birkaç tick kar kaçırılabilir, ancak risk ciddi oranda azaltılmış olur. Bu stratejinin tam tersini azalan trendlerde de kullanabilirsiniz.

1.3. FARKLI İŞLEM ÇEŞİTLERİ

Hepimizin kullandığı ve Limit ve Stop emirlerinin dışında şu emir çeşitleri de vardır:

Hedge: Varolan pozisyonunuzu kapatmadan ters yönlü işlem açmanızı kolaylaştıran bir işlem türü. Yeni bir teminat almadığı için margin call riskinizi düşürmüş olur.

Trailing Stop (İzsüren Stop): Kar alırken belirlediğiniz kadar aşağıda karınızı toplamanızı sağlar. Trading disiplini açısından veya hızlı dönüşlerde faydalı olabilir.

Close and Reverse (Kapat ve Ters yönde Pozisyon aç): Adından da anlaşılacağı gibi yaşayan pozisyonunuzu kapatıp hemen ters yönde pozisyon açmak istiyorsunuz, ancak piyasa durup beklemiyor. Zamandan kazanmanızı sağlayarak (ve dolayısıyla fiyattan) işleminizi bu yeni yöne çevirebiliyorsunuz.

Tek pozisyona birden fazla Limit ve Stop Koyma: Diyelim ki 5 lot eur /usd aldınız. Karınızı kademeli almak istiyorsunuz veya zarara düşüyorsunuz ve piyasanın dönme ihtimaline karşı parça parça stop

koyamak istiyorsunuz. Bu tarzda işlem yapmak isteyenler için bir kolaylık. Seçeceğiniz her bir fiyat kademesine 1'er lot stop veya limit emri girebilirsiniz.

2. TEKNİK ANALİZ

2.1. HAREKETLİ ORTALAMALAR

2.1.1. Basit Hareketli Ortalama

Geçmişteki fiyatların belirlenen gün sayısına bölünmesiyle bulunur. Mesela 10 günlük bir ortalamanın kapanış fiyatları alınır ve 10 sayısına bölünürse 10 günlük hareketli ortalama bulunur.

Hareketli ortalamalar daha çok fiyat grafiğinin üzerine çizilerek analiz edilir.

Analiz edilirken ortalamanın fiyatla ilişkisine bakıldığı gibi değişik zaman periyotlarındaki kısa, orta ve uzun vadeli ortalamaların bir birlerini kesmesine göre de hareket edilir.

Resimde 14 günlük basit ortalamanın 1 saatlik grafikteki hareketini görmekteyiz. Alt kısımdaki elipste fiyat grafiği ortalamanın üzerine çıkarak yukarı hareket etmiş, üst taraftaki elipste ise altına inerek aşağı doğru yönelmiştir.

14 günlük ortalama yerine çeşitli gün sayısı test edilip en uygun periyot bulunarak erken sinyalde alınabilir. Bu örnek sadece hareketli ortalamalarla işlem yapmanın mantığını göstermek içindir. Diğer bölümlerimizde detaylandırılacaktır.

Buradaki 1 saatlik grafiğimizde iki hareketli ortalamanın bir birlerini kesmesi baz alınmıştır.

Alt tarafta 7 günlük ortalama 21 günlük ortalamayı yukarı doğru kesmiş, fiyat da yukarı hareket etmiştir. Yukarıda kısa ortalamanın 21 günlük ortalamayı aşağı kesmesiyle fiyat grafiğinde de aşağı yönelme görülmektedir. Tekrar belirtmeliyiz ki bu periyotlar değiştirilerek, uygun zaman aralığı bulup daha erken sinyaller alınabilir. Ayrıca 2 tane yerine birkaç tane daha orta ve uzun vadeli ortalama eklenebilir.

Her türlü zaman periyodundaki fiyat grafiklerine eklenebilir. Günlük olunca, 14'lük zaman periyodu son 14 güne karşılık gelirken, 1 saatlikte son 14 saatin ortalaması alınır. Dakikalıklarda ise karşılığı dakika olacaktır.

2.1.2. Ağırlıklı Hareketli Ortalama

Basit hareketli ortalamalar için seçilen zaman periyodu içindeki tüm günler aynı şekilde değerlendirilir. Hâlbuki son günlerdeki fiyatlar daha günceldir ve piyasadaki temel ve psikolojik gelişmelere daha duyarlıdır.

Bu nedenle son günlerdeki fiyatların hareketliliğini ön plana çıkarmak için ağırlıklı hareketli ortalama hesaplanmaktadır. Bu ortalama da son günler daha çok ön plana alınır.

Resimde kırmızı olan 21 günlük ağırlıklı ortalamadır. Koyu renkli olan ise 21 günlük basit ortalamadır. Aynı gün sayısına sahip olmalarına rağmen farklı oldukları hemen göze çarpmakta. Ağırlıklı ortalama, basit ortalama göre daha erken sinyaller verebilmektedir.

Gün sayısı arttıkça bu fark daha çok ortaya çıkar. Yorumlanması ve kullanılması basit hareketli ortalama anlattığımız gibidir.

2.1.3. Üssel Hareketli Ortalama

Her ne kadar Ağırlık ortalamasının basit ortalama göre daha avantajlı olduğu söylenip erken sinyal verse de ağırlıklı ortalamasının ilk günleri daha az hesaba katması yeni arayışlar yaratmıştır. Sonuçta bir hareket başladığında ilk günlerdeki alım satım etkili olduğundan ilk günlerdeki hareketleri de uygun bir şekilde ortalamasının içine katmak için üssel hareketli ortalama bulunmuştur.

Son günlerde gelişen bilgisayarlar ve programlar sayesinde daha önceleri elle hesaplanan bu göstergeler artık her teknik analiz programında yer almaktadır. Son gelişmelerle Üçgensel ve Değişken hareketli ortalamalarda daha erken sinyal almak için üretilmişlerdir.

Kısa vadeli gün sayılarında pek farklılık olmasa da orta ve uzun vade de fark etmektedirler. Fakat bazen erken sinyaller pozisyonlara da erken girilip çıkılmasını sağlayabilir. Bu nedenle kısa ve orta vadeli hareketli ortalamaların bir birleriyle yaptığı hareketler göz önüne alınır. Tek başına bir ortalama kullanmak pek tercih edilmez.

Kısa vade için 3 ten 52'ye kadar zaman periyotları kullanılırken orta vade için 52 den 100'e uzun vade için de 100 den 200'e kadar gün sayısı alınır. Özellikle orta ve uzun vadelerde 100,200 günlükler trend değişimlerini göstermesi açısından önemlidir.

Bu grafikte mavi 52 günlük, yeşil 100 günlük kırmızı ise 200 günlük ortalamalardır. Ağır hareket etmelerine rağmen trendlerin yönünü takip etmek ve daha uzun vadeli pozisyon tutmak amacıyla kullanılır.

Forex piyasalarında gün içi aşağı ve yukarı sürekli hareket imkanı olduğu için ise 5dk-15dk ve 1 saatlik zaman grafikleri gün içi kullanılmaktadır. Bu nedenle 7-21-34 ve 52 periyotluk hareketli ortalamalar daha çok tercih edilmektedir.

2.2. EN ÇOK KULLANILAN GÖSTERGELER

Bilgisayar sistemlerinin gelişmesiyle birçok istatistiksel veri kolaylıkla formül haline getirilip grafikte kullanılmaktadır. Bu şekilde yapılmış basitinden karmaşığına yüzlerce gösterge bulunmaktadır. Burada örneklerini vereceğimiz göstergeler özellikle Forex piyasalarında kullanılabilirliği ve basitliği açısından tercih edilen, uygulanabilir ve yorumlanması kolay tüm bunlara rağmen çok iyi bir şekilde piyasalarda tahminde bulunmaya yarayan, test edilmiş göstergelerdir.

Ayrıca bu göstergeler birçok usta Forex traderinin ve özel hazırlanmış teknik al-sat sistemlerinin mutlaka kullandıkları göstergelerdendir

2.2.1. MACD

İngilizce, Moving Avarage Convergence/Divergence kelimelerinin baş harfleridir. Hareketli ortalamaların uyum ve uyumsuzluğu olarak çevrilebilir.

İki hareketli ortalamanın bir birlerine yaklaşıp, uzaklaşmalarını belirler. Bunun için genel olarak 12 ve 26 günlük üssel hareketli ortalamalar kullanılır.

Burada hareketli ortalama metodu teknik analiz sistemlerde gösterge özellikleri kısmında değiştirildiği gibi, ortalama gün sayısı da eğer olumlu sonuç veriyorsa azaltılıp, artırılabilir.

12 günlük üssel ortalama–26 günlük üssel ortalama= MACD

26 günlük ortalama artarken, 12 günlük azalıyor ise aradaki fark eksi(-) olur ve gösterge 0 ekseninin altına iner. 12 günlük artarken, 26 günlük azalır ise, fark artı(+) olacağından gösterge 0 ekseninin üzerine çıkar.

MACD göstergesini daha verimli kullanmak için, yine MACD göstergesinin 9 günlük değerinden oluşturulan bir tetik çizgisi kullanılır. Göstergenin bu tetik çizgisini alttan veya üstten kesmesine göre al ve sat sinyalleri belirlenir.

Bu grafikte, fiyat ve gösterge üzerinde dairelerle göstergenin tetik çizgisini kestiği yerler ve fiyatların hareketlerini belirttik. 1 saatlik zaman periyodu baz alınarak yapılan bu grafikte gün içi kısa vadeli işlemler için 5 dk lık ve 15 dk lık periyotlarda kullanılabilir. Daha uzun vadeler içinse, 4 saatlik, günlük ve hatta haftalık grafikler trendin yönü açısından fikir verebilir.

MACD Kullanılırken bazı dikkat edilecek püf noktaları da vardır; Göstergenin dip ve tepe noktalarında tetik çizgisini kesmesi daha yüksek doğruluk imkânı sağlar.

Göstergede fiyat grafiğinde görülmeyen formasyonlar, zayıflık veya güçlenmeler görülebilir.

En önemli kullanım şekli fiyat grafiği ile uyumsuzluk göstermesidir. Eğer fiyat grafiği yükselmeye devam ederken MACD aşağı yönlü kesmişse buna negatif uyumsuzluk denir. Bir süre sonra fiyatlarında göstergenin yönünde hareket etmesi beklenir.

Eğer fiyat grafiği aşağı yöne hareket ederken, MACD yukarı kesmişse buna da pozitif uyumsuzluk denir. Bir süre sonra fiyatların gösterge ile birlikte yukarıya hareket etmesi beklenir.

Ayrıca grafiğimizde kırmızı ve yeşil sütunlar olarak görülen ve bazı MACD göstergelerinde bulunan histogramlar göstergenin gücü ile yönü hakkında oldukça yardımcı sinyaller verebilmektedir.

Aşağı doğru kırmızılar artmaya ve yükselmeye başlarsa bu aşağı hareketin hızlanacağı ve devam edeceği anlamına gelirken, kırmızı histogramın azalması düşüşün sonuna geldiği yönünde ilk sinyallerdir. Azalan kırmızılardan sonra ilk kısa yeşiller ise yükseliş hareketinin başlayacağına yönelik ilk işaretlerdir. Yeşillerin boylarının uzaması yükseliş hızının artacağına ve devam edeceğine delalettir. Yine yeşil histogramların boylarının kısalmaya başlaması yükseliş sonuna geldiğinin ilk sinyalleridir.

Fiyat hareketleriyle beraber göstergenin tetik çizgisini kesmesi de histogramlarla birleştirilince daha verimli sonuçlar elde edilebilir.

Göstergenin ortasında bir 0 eksenı vardır. Gösterge sıfır eksenini keser ve üzerinde kalırsa yukarı hareketin devam edeceği olarak yorumlanırken, eksenin aşağı kesilip göstergenin aşağıda kalması, aşağı trendin devam edeceği yönünde yorumlanır.

Trend halindeki ve hareketli piyasalarda oldukça güzel sinyaller üretirken, yatay, sıkışık ve hacimsiz piyasalarda hareketli ortalamalar bir birine yaklaşacağından erken ve hatalı sinyaller üretebilir.

Birçok piyasa profesyonelinin mutlaka kullandığı önemli bir göstergedir. Diğer gösterge ile sinyallerle birlikte kullanıldığında ve stop disipliniyle kullanıldığında başarılı sonuçlar verebilir.

2.2.2. Stochastic

Mantık olarak, kapanış fiyatlarının belli bir periyottaki zaman aralığında hareket ettiği seviye ile kıyaslanmasına dayanır. Kapanış fiyatları yükseklerdeyse alım eğilimi olduğu düşünülmekte ve fiyatların yükseleceği beklenilmektedir.

Eğer fiyat düşüklerdeyse satış eğilimi olduğu düşünüldü fiyatların düşeceği ön görülmektedir.

MACD'da olduğu gibi iki tane gösterge vardır. Birincisi, %K eğrisi denilen asıl dönemdir. Aşırı oynak olduğundan ortalaması alınarak optimuma çekilir. %D eğrisi denilen değer %K eğrisinin bir ortalamasıdır ve tetik gibi kullanılır.

Göstergenin formülünü gösterirsek daha iyi anlaşılacaktır.

$$\%K \text{ Dönem} = \frac{\text{Günlük kapanış} - X \text{ Periyot içindeki en düşük}}{X \text{ Periyot içindeki en yüksek} - X \text{ Periyot içindeki en düşük}} \times 100$$

X periyot; belirlenen zaman aralığı. Genellikle 5 kullanılır.

Stochastic de aynı MACD gibi göstergenin tetik çizgisini kesmesine göre al veya sat sinyali verir. Fakat MACD'da göre daha kısa vadeli kullanılır.

Aynı şekilde fiyat ve gösterge arasındaki negatif, pozitif uyumsuzluklar önemlidir. Uyumsuzlukların dip veya tepelerde olması daha net sonuçlar verir.

Bu göstergede 0 ile 100 arasında skalalar vardır. Gösterge üzerinde çizgilerde gösterildiği gibi 20 altı aşırı satım iken, 80 üstü aşırı alım seviyesini gösterir.

Aşırı satım bölgesinden yukarı kesmesi yukarı hareket etme ihtimalinin yüksek olduğunu gösterirken, aşırı alım bölgesinden aşağı kesmesi aşağı hareket ihtimalinin yüksek olduğu yönünde algılanabilir.

Eğer gösterge yukarı giderken yarı yolda aşağı dönüp, sonra tekrar yukarı hareket ederse, bu yukarı hareketin devam edeceğini ve güçlü olduğunu belli eder. Aynı şekilde aşağı giderken yukarı hamle yapıp tekrar aşağı dönerse bu satışların güçlü olduğunu ve bir süre daha devam edebileceğini gösterir.

Gösterge üzerinde bazen fiyat grafiği üzerinde görülemeyen çift dip, ikili tepe gibi formasyonlar ve oluşumlar görülebilir.

Kısa vade de ve dalgalı piyasalarda güzel sinyaller üretirken, trend piyasalarında hızla aşırı satım veya alım bölgelerine ulaşarak yanlış sinyaller üretebilirler. Bu nedenle her zaman olduğu gibi diğer göstergelerle beraber kullanılması yerinde olur. Başta MACD ve parabolic sar ile.

5 günlük veri yerine %D oranı sabit olmak şartıyla 10-15 sayıları yazılarak ufak dalgalanmalar netleştirilebilir. 20 üzeri rakamlarda %D sabiti yükseltilebilir.

2.2.3. RSI (Relative Strength Index)

Relatif veya göreceli güç endeksi olarak tanımlayabileceğimiz göstergedeki mantık, yukarı ve aşağı doğru Fiyat hareketlerinin ortalaması alınarak yön tahmin etmeye çalışmaktır.

Bir nevi hangi finansal enstrüman kullanılıyorsa, onun iç gücünü ölçmeye yarar. Genellikle 14-21-28 günlük ortalamalar alınır. Daha uzun vadeler için bu sayı artırılabilir.

0 ile 100 skalası arasındadır. Ama 30 ile 70 seviyeleri aşırı alım ve satımları belirlemek için çizilir.

Grafik üzerinde dairelerle belirtildiği gibi 70 ve üzeri aşırı alım seviyesidir. Bu seviyeden itibaren aşağı dönerse fiyatlarında düşüşe geçeceği kabul edilir. Aynı şekilde 30 ve alt seviyeler aşırı satım bölgesi olarak kabul edilir. Bu seviyede fiyatların aşırı düştüğü en azından bir tepki hareketi içinde olsa yukarı çıkacağı var sayılır.

Diğer göstergeler gibi üzerine trend çizgileri çekilebilir. Grafikte görülmeye ikili tepe, dip formasyonlarını gösterebilir. Fiyat grafiği ile uyumsuzluklarda önemlidir. Fiyat iki tepe yaparken ikinci tepe yüksekte olurken göstergenin ikinci tepesi aşağıda olabilir. Bu negatif uyumsuzluk ve zayıflık sinyalidir. Fiyatların bir süre sonra gerileyeceği kabul edilir.

Aynı şekilde gösterge dipteyken fiyatlarda ikinci dip daha aşağıda iken göstergenin ikinci dibinin yukarıda olması pozitif uyumsuzluktur bu fiyatlarda talebin güçlenmeye başladığının sinyalidir. Belli bir süre sonra fiyatların yukarı hareket edeceği düşünülür.

2.2.4. Parabolic Sar

Parabolic zaman-fiyat sistemi diyebileceğimiz göstergede SAR, Stop and reverse sözcüklerinin baş harfidir. Yani dur, kapat ve ters hareket et anlamında.

Alım yönünde pozisyonun varsa kapat ve satışa geç, Satış pozisyonun varsa kapat ve alışı geç olarak yorumlayabiliriz. Özellikle Forex piyasaları gibi iki yöne de hareket imkânı olan piyasalarda iyi sinyaller üretir.

Hesaplamasında günün en yüksek ve düşük değerleri alınır, kapanış fiyatları dahil edilmez.

Gösterge fiyat grafiği üzerinde yer alır. Nokta şeklinde çizilir. Gösterge fiyatların altına inerse fiyatın yukarı gitme olasılığı artar.

Eğer gösterge fiyatların üzerine çıkarsa düşüş sinylidir. Alış pozisyonu varsa kapatılıp satışı geçilmelidir. Daire içinde göstergenin 1 saatlik zaman periyodunda fiyat grafiği ile yer değiştirmeleri ve sonuçları verilmektedir.

Dikdörtgen içinde ise göstergenin birbirine yakın iken uzaklaşmaya başlaması trendin süreceğine ve hareketin hızlanacağına işarettir. Aralıklardan sonra yine birbirine yakınlaşmaya başlarsa bu hareketin sonuna geldiğine yönelik sinyaldir.

Dalgalı, volatil piyasalarda hızlı kesişmeler olacağından sık ve hatalı sinyal üretebilir. Ayrıca trendin olmadığı sıkışık, dar hacimli piyasalarda grafikte çok yakınlaşacağı için en ufak hareketlerde aşağı yukarı sık keserek yanlış sinyale neden olabilir.

Her zamanki gibi hiçbir zaman tek başına kullanılmamalı diğer göstergelerle birlikte kullanılmalıdır.

Bunlar gibi yüzlerce teknik analiz için üretilmiş göstergeler vardır. İşlem hacimli göstergelerin uygulanırlığı, tezgâh üstü para piyasası olarak kabul edilen Forex piyasasında, günlük trilyon dolarlarla ifade edilen hacimlerle para değişimi olması nedeniyle pek yoktur.

Buradaki göstergeler başlangıçta dediğimiz gibi en çok kullanılan, yararları birçok kez test edilmiş, anlaşılması ve uygulanabilirliği kolay göstergelerdir. Yeni başlayan bir yatırımcı bile mantığını anlayabilir. Ama hiçbir gösterge yüzde yüz doğru sonuç vermez. Buradaki anlatılanların tersi hareketle gösterebilir. Bu durumda disiplin ve stop mekanizması elden bırakılmamalıdır.

Göstergelerin birlikte nasıl analiz edileceği bölümün sonunda açıklanacaktır.

2.2.5. Fibonacci Geri Çekilme Seviyeleri

İlk önce fibonacci sayılarının mantığını anlatmamız gerekir. Ardından sadece Forex piyasalarında sık kullanılan geri çekilme seviyelerinin örnek grafiğini vereceğiz. Fibonacci neredeyse ayrı bir bilim gibidir. Sırf üzerinde yazılmış yüzlerce kitaplar vardır. Eliot dalga teoremi de aynı şekilde ayrı bir bilim olarak ele alınmakta çıkış olarak fibonacci sayılarından da aralanmaktadır.

Fakat buradaki amacımız kolaylıkla uygulanabilen göstergeleri azda olsa fikir vermek açısından anlatmaktır.

İtalyan matematikçi Fibonacci tarafından bulunmuştur. Sonraki yapılan araştırmalarda, DNA yapılarından, evrendeki her spirale, galaksiler ve yıldız, gezegen sistemlerinin konumlarından, kristal yapılarına kadar birçok şeyin temelinde fibonacci sayıları yatmaktadır.

1 1 2 3 5 8 13 21 34 55 89..... gibi sayı diziliminden sonsuza kadar ulaşır.

$1+1=2$, $2+1=3$, $3+2=5$, $8+13=21$

-3 sayısından sonraki sayılarda öndeki sayıyı bir sonra gelen sayıya bölersek 0,6 küsuratlı çıkar.

$5/8=0,6$ $21/34=0,6$

Burada sayıların büyüklükleri arttıkça küsuratlar daha azalmaktadır.

- Yine üç sayısından başlayarak sonraki sayı bir öncekine bölünürse, sonuç 1,6 çıkmaktadır.
- $5/3=1,6$ $13/8=1,6$ $89/55=1,6$ Sayıla büyüdükçe küsuratlar artmaktadır.
- Ayrıca bir sayı kendinden iki sıra önce gelen sayıya bölünecek olursa sonuç 2,6 çıkar.
- $8/3=2,6$ $21/8=2,6$ $89/34=2,6$

Önce bir tepe ve dip noktası belirlendikten sonra çizilir. Fiyatlar yükselirken dipten tepeye, Düşerken de tepeden dibe doğru çizilir.

Gbp/Usd haftalık grafiğinde 1,1953 seviyesinden 1,7290 veya 1,7051 seviyesine çekilebilirdi. Bu durumda oranlar arası daha da açılacağından en son haftalık tepe noktası olan 1,8490 seviyesinden en son dip olan 1,7051 seviyesine çizilmiştir. 50 fibonacci sayısı olmamasına rağmen 100'ün yarısı olduğundan dahil edilmektedir. Fakat buna rağmen de çoğu kez iyi sonuçlar verir.

Grafikte dikdörtgenle gösterilen kısımlarda fiyatlar 50 seviyesinde 3 kez dirençle karşılaşırlarken en son 61,8 seviyesinden satışlarla karşılaşılmıştır.

Daha kısa vadeli istenirse saatlik ve dakikalık grafikler üzerine uygulanabilir. Destek ve dirençlerin tespiti için kullanılır. Günümüzde göstergeler ve teknik sistemler birçok yatırımcı tarafından kullanıldığı için hemen hemen aynı sinyaller alınmaktadır. Herkes de bu destek ve dirençleri göz önüne aldığı için, "Herkes bir yanlışı yaparsa o toplumun doğrusu olur." sözünü destekler şekilde seviyeler genellikle tutmaktadır. Fakat büyük spekülâtorler bu seviyeleri gördükleri için bazen yatırımcılara çeşitli tuzaklar hazırlamaktadır. Birçok stopların bu seviyelerin altında ve üstünde olduklarını bildikleri için bu seviyeleri kırıp stopları silmektedirler.

Fibonacci yayları, yelpazeleri ve zaman periyotlarının da mantıkları aynıdır. Fibonacci sayılarını baz alırlar. Destek, dirençlerin ve yön değiştirmelerin bulunması için kullanılırlar.

Sadece çizimleri farklıdır. Fakat son zamanlarda bilgisayar teknoloji, sistemlerinin gelişmesiyle paralel her türlü ücretli ve ücretsiz teknik analiz programlarında yer almakta ve otomatik olarak hesaplanıp kolayca çizilmektedir.

2.3. GÖSTERGELERİN AYNI GRAFİKTE KULLANIMI

Yukarıdaki 1 günlük Euro/Dolar grafiğinde, grafiğin üzerinde Parabolic Sar yerleştirilmiş alt kısımlarında ise sırasıyla üstten alta, standart Macd, Rsi 14 ve Stochastic göstergeleri eklenmiştir.

Ok ile işaretlenen bölgelerde göstergelerin aynı anda yaptıkları hareket ve fiyat grafiğiyle uyumları gösterilmiştir. Zaman periyotları yükseldikçe daha uzun fiyat hareketlerini gösterirken günlük al sat yapmak isteyenler saatliklerin yanı sıra 15 ve 5 dakikalık zaman periyotlarında da ortalama 20-50 tick için bu göstergeleri kullanmaktadır.

Tabii ki söylediğimiz gibi yüzde yüz doğru sonuçlar vermese ve bazı zamanlarda hatalı sinyallerde üretse de, Stop disipliniyle birlikte kullanıldığında orta ve uzun vade de mutlaka olumlu sonuçlar alınmaktadır. Fakat bu göstergelere uyulmadan veya bir tanesini tek başına kullanarak stopsuz işlemler yapıldığında hata payları daha artmaktadır.

İşlem yapmadan ilk önce, haftalık ve günlük grafiklerde ana trendin yönü tespit edilmelidir. Çünkü trend aşağı hareket ederken kısa vadeli göstergelerin yukarı dönmesi kısa süreli bir tepki hareketi olabilir. Bu durumda fiyatlar fazla yükselmeden tekrar trend yönünde döneceğinden hareketler sınırlı olabilir. Aynı şekilde yukarı güçlü bir trend varken kısa vadeli göstergelerin aşağı dönmesiyle satışa geçildiğinde piyasanın karşısında bulunduğu unutulmamalıdır. Piyasa hızlı bir şekilde yukarı yönüne devam ettiğinde pozisyondan zamanında çıkılmaz ve birde stop konulmazsa kayıplar büyük olur.

İstenirse grafiğin üzerine hareketli ortalama ve Fibonacci seviyeleri de eklenebilir veya karışıklık olmasın diye başka bir grafikte ayrı olarak izlenebilir. Özellikle fibonacci geri çekilme seviyelerine fiyatlar tam olarak değmese bile yakınlaştıkça zorlanmaktadır. Göstergelerin son durumu da gözden geçirilirse fiyatların yönü hakkında daha tutarlı tahminler yapılabilir.

Eğer istenirse uygun görülen ve piyasalarda olumlu sonuç vermiş başka gösterge ve teknik sistemlerle beraber kullanılabilir.

Unutulmamalıdır ki tek başına kullanılan göstergeler net sonuçlar vermeyeceği fazla gösterge ve sistemlerin kullanıldığı analizlerde olumsuz sonuçlara yol açabilir. Bazen basit en iyisidir. Yüzlerce göstergenin bilinip kullanılmaya çalışılması okyanustaki milyonlarca balığı aynı anda yakalamaya benzer. Hepsini yakalamak isterken hiç balık yakalanamayacağı gibi elinizdekileri de kaçırdığınız.

Göstergeleri kullanmaktan emin değilseniz demo hesaplarda sanki gerçek işlem açmış gibi disiplinle, göstergelerin ürettikleri sinyallere göre işlemler yaparak deneyebilirsiniz.

Sonuçlardan emin olduğunuzda gerçek hesaplarda ilk başta belli bir oranda yine zarar stoplarıyla birlikte disiplinle, günlük haber ve yorumları okuyarak, danışmanlarınızdan bilgi alarak işlemler yapabilirsiniz. Gün geçtikçe ve tecrübe arttıkça sonuçları ve sinyalleri daha iyi yorumlayacaksınız.

Özet olarak hiçbir sistem kesin başarılı değildir. Göstergenin bir sinyal vermesi o yöne kesin gideceğini göstermez. Özellikle iki yönlü piyasalarda her türlü şeye hazırlıklı olunmalı ve riskler iyi hesaplanmalı. Temel analizler göz ardı edilmemelidir.

Çünkü göstergeler yukarı ve aşağı kesmişken, önemli bir ekonomik data sonucu her şeyi bir anda hızla tersine çevirebilir. Ama sürekli vurguladığımız gibi bu göstergeler stop disiplinleriyle birlikte incelenir ve uygulanırsa orta ve uzun vadede olumlu sonuçlara ulaşılabilir.

3. TRADING SİSTEMİ VE DİSİPLİN

Konuya trade ve trader kavramıyla başlamamız uygun olacaktır. Trade; Ticaret yapmak -almak ve satmak - anlamına gelir. Finansal piyasalarda gerek Hisse senedi ile gerek vadeli işlemler kontratı ile gerekse Döviz piyasalarında mantık olarak yapılan bundan farklı bir olay değildir.

Trader ise, Eskisi ile yenisinin fiyat farkını değiştiren, Pahalı satıp ucuza almaya çabalayan kişidir.

Finansal ve spekülatif piyasalarda trader deyince, riski üstlenerek fiyatların geleceği hakkında tahmin yürütebilen, bunun içinde belli prensipler içerisinde kendi yaratmış olduğu sistem veya sistemleri kullanan, küçük bir sermayeyle ileride yüksek kazançlar sağlayabilen oyuncu veya işlemci adı verilen kişiler akla gelmektedir.

Her traderin kendine göre belirli bir sistemi ve yolu vardır. Kimisi piyasalarda agresif, kimisi savunmacı stratejiler izler. Açmak gerekirse 24 saat açık olan döviz piyasalarında her gün hareket olmaktadır. Bazı traderler her gün yüksek kaldıraç oranlarıyla hızlı alım-satım işlemleri yaparken, bazı traderler daha uzun vadeli ve daha düşük kaldıraç oranlarıyla işlem yaparlar.

Sonuçta hepsinin tek bir amacı vardır o da kazanmak.

Özellikle kaldıraçlı işlem yapılan piyasalarda herkesin hayali kısa yoldan ve zahmetsiz yüksek kazançlar sağlamaktır. Fakat şu konu iyi bilinmelidir ki efsane haline gelmiş yüksek kazançlar sağlamış traderlerin başarılarının arkasında, her gün ve her gün çok çalışmak piyasa şartlarına uygun esnek sistem ve stratejiler ve en önemlisi disiplin vardır. Bunlar kolay değildir, fiziksel ve psikolojik olarak zorlu ve yıpratıcıdır. Ayrıca her türlü sistemlerine rağmen belli bir yetenek ve farklı anlayışları da mevcuttur. Bu nedenle işlem yapmak isteyen yatırımcılar, sistemli ve sabırlı olmalı, hayaller âlemine kendilerini kaptırarak kısa sürede kazanç için işlemler yapmamalıdır.

Disiplinli, sermayelerini ve kendi kişilik yapılarını bilerek, risk yönetimlerini iyi yaparak belli bir sistem dahilinde disiplinli ve bilerek işlem yapmalılardır.

Döviz piyasalarında veya başka bir piyasada işlem yapmak isteyen yatırımcı öncelikle bu piyasanın işleyiş mantığını, kurallarını, emir sistemlerini çok iyi bilmelidir. Teknik ve temel analiz bilgi düzeyi yeterli olmalı, fakat bunlara rağmen profesyonel, her an bilgi akışı sağlayabilecek bir danışmalık almalıdır.

Yatırım yapacağı kapital spekülatif piyasalarda işlem yapmak için olmalı, Evini, arabasını satarak, kredi veya borç alarak para yatırılmamalıdır. Psikolojik durumu sağlam olmalı, aşırı panik yapan veya kendine aşırı güvenen bir yapı içinde yapılan işlemlerde başarı elde etme olasılığı düşeceği gibi riskleri de artar.

3.1. NASIL BİR SİSTEM İZLENMELİ

Yukarıda bahsettiğimiz gibi ilk önce işlem yapacağı piyasanın işleyiş şartlarını çok iyi bilmelidir. Emir çeşitleri, özellikleri ve ne işe yaradığı bilinirse avantaja çevrilebilir. Teknik Analiz bilgisi mutlaka iyi olmalıdır.

Bu yazımızda birkaç önemli teknik analiz kurallarına, işleyişine ve mantığına örnek vermek için değindik. Fakat teknik analiz başlı başına bir bilimdir. Bu konuda birçok kitap, süreli yayın ve makale yayımlanmaktadır. Teknik analiz bilginizi artırmak için yerli veya yabancı çeşitli kitaplar vardır, bunlardan sadece bir tanesi değil birçoğu incelenmeli, böylece değişik bakış açıları ve sistemler hakkında bilgi edinilmelidir.

Ayrıca isteyen veya imkânı olanların, mutlaka uzman ve kendisini kanıtlamış teknik analistlerden uygulamalı eğitim ve kurslar alması son derece yararlı olur.

Hiçbir teknik analiz kuralı kesin fizik kuralı veya kutsal kitap ayeti değildir. Mutlaka doğru çıkacak diye bir durum söz konusu değildir. Kısa yoldan zenginlik sağlayacak bir reçete olarak bakılmamalıdır.

Her türlü teknik analiz sisteminin mantığı iyi anlaşılmalı, test edilmeli sorgulanmalıdır. Unutmayın ki sizler gibi milyonlarca kişi teknik analiz sistemlerini kazanmak amacıyla uygulamaktadır. Analizler sadece daha disiplinli ve sistemli hareket etmek için birer yol gösterici ver yardımcı olmalıdır. Kesinlikle kazandıracak diye bir şey söz konusu değildir. Sadece doğru ve test edilmiş bir sistemle riskinizi sınırlandırıp kazanma olasılığınızı arttırabilirsiniz.

Teknik analizin yanında özellikle uluslar arası döviz piyasalarında ülkelerin ekonomik durumunu belirleyen datalar

fiyat hareketlerini kuvvetli bir şekilde etkileyebilmekte ve trendlerin yönünü değiştirebilmektedir. Teknik sisteme göre al veya sat sinyali gelen bir durumda beklenenden yüksek veya düşük bir verinin gelmesiyle, teknik sinyallerin tersine sert hareketler görülmesi söz konusudur.(Ekonomik verilerle ilgili bilgileri Ekonomik takvim bölümümüzün altında ekonomik göstergeler ve açıklamaları linkinde bulabilirsiniz.)

Temel ekonomik verilerin tarihleri, Açıklaması, ekonomiyi ve piyasaları ne yönde etkileyebileceği iyi bilinmelidir.

Bunların yanı sıra her gün teknik ve temel bilgilere anlık ulaşabileceğiniz, her an bilgi akışını ve değişiklikleri aktarabilecek profesyonel bir danışmalık almak da 24 saat açık ve hızlı hareket eden uluslar arası döviz piyasalarında son derece önemlidir.

3.2. FOREX PİYASASI VE ONLİNE İŞLEM PLATFORMLARI

Döviz piyasalarında broker firmaları, anlık işlem yapabileceğiniz, emirlerinizi takip edebileceğiniz, teknik analiz yapılabilen, haber akışının olduğu internete bağlı olarak çalışan elektronik işlem platformları sunmaktadır.

Birçok farklı özelliklere sahip olan platform vardır. En iyi platform diye bir şey söz konusu değildir. Hepsinin avantajları ve dezavantajları değişiktir. Mutlaka her yatırımcının işlem yapma alışkanlığına ve sistemine uygun bir platform bulunur.

Bu online alım satım sistemleri ücretsiz olarak sanal bir hesap bakiyesiyle gerçek piyasa koşulları ve fiyatlarıyla işlem yapma fırsatı sunarlar. Döviz piyasalarında işlem yapmak isteyen yatırımcı ilk önce öğrenmiş olduğu bilgilerini ve sistemlerini test etmek, piyasanın işleyişini ve koşullarını daha iyi görüp özümseyebilmek için ücretsiz deneme hesabına sahip olup sanal işlemler yapmalıdır.

Eğer deneme işlemlerinde sistemlerinin olumlu sonuçlar verdiğini görürse ilk önce belli bir miktarla küçük işlemler yapmak şartıyla gerçek hesap açabilir. Aynı şekilde gerçek hesapta gerçek parayla sistemlerini deneyip test etmeli, bunda da başarılı sonuçlar alıyorsa daha büyük sermayeyle yine sistemli ve disiplinli bir şekilde, kurallarını takip ederek işlemler yapmalıdır.

Her ne kadar sanal hesaplarda olumlu işlemler yapılsa da işin içine gerçek para girdiğinde sonuçlar ve psikoloji farklı olabilir. Bu nedenle sistemler ve psikoloji buna göre ayarlanmalıdır.

3.3. TRADE TEKNİKLERİ VE TEORİLERİ

Bu konumuzda spekülasyon piyasalarında tecrübeli ve başarılı traderler tarafından uygulanmış kurulları ve teorileri inceleyeceğiz. Bu kurullar Sadece döviz piyasalarında değil diğer piyasalarda da uygulanabilir.

Yine hatırlatmakta yarar var, burada yazılan kurullar kesinlikle başarıya götürecektir, işin tüm sırrını verecek sihirli sözler değildir. Bu tekniklerin uygulanıp hemen zengin olunması gibi bir durum söz konusu değildir. Sadece teknik, temel, psikolojik sistem içinde kullanılacak yardımcı kurullardır.

Nasıl her insanın kişiliği, yetiştirilme tarzı, psikolojisi, olaylara yaklaşımı ve tepkileri farklıysa, hedefleri, korkuları ve hırsları değişiklik gösteriyorsa, Trading sistemleri ve tarzları farklı olacaktır. Sonuçta vereceğimiz bilgiler bu şekilde değerlendirilmeli, kendi kişiliğine ve tarzına uygun yaratmış olduğu sistemine ek ve yardımcı bilgiler gözüyle incelenmelidir.

Traderlerin kararlılık, disiplin, hız, esneklik, temkinli olma, bilgi ve tecrübe gibi özelliklerinin yanı sıra büyük başarıları olan traderlerin söylediği gibi ' içten gelen bir yeteneğinin' olması gerekir. Yani piyasaları hissedip yaşayabilmelidir.

- Trader risk kontrolünü bilmeli ve bütün sermayesini aynı pozisyona yatırmamalıdır.
- Piyasayla ilgili çeşitli görüşler bulunduğu ve anlamadığın şeyler olduğunda piyasadan çekilip beklemek iyidir.
- Kardayken beklemek zarardayken çabuk çıkabilmek önemli bir disiplindir. Birçok yatırımcı bunun tam tersini yapmaktadır.
- Trader yalnızca kendi sistemlerine ve bilgilerine güvenir. Tüyolarla ve dedikodularla hareket etmez.
- Trader bir pozisyona girmeden önce tüm göstergeler aynı yönü ve sinyali vermelidir.
- Trader kendi işine yoğunlaşmalı, disiplinli olmalı baskı ve zorluk altında bile mantığını ve soğukkanlılığını korumalıdır.
- Doğru pozisyona girebilecek kadar sabırlı olmalıdır. Ne olursa olsun boyunu aşacak pozisyonlara kolay kazanç uğruna girmemelidir.

- Pozisyon almadan önce zararına stop ve karı takip eden stop(İz süren(Trailing)) noktaları iyi belirlenmelidir. Yoksa yükseliş başladığında yarısında stoplanabilirsiniz. Düşüş başladığında ise uzak stop noktasındaysanız kaybınız yüksek olabilir.
- Anlaşılmaz ve dengesiz bir biçimde kaybetmeye başladıysanız geri çekilmenim zamanıdır. Hemen pozisyon terk edilmelidir. Yani işler yolunda gitmiyorsa şans fazla zorlanmamalıdır. Sermayeyi tüketmemek lazımdır çünkü iyi fırsatlar ele geçtiğinde pozisyon açacak sermaye kalmayabilir, kalsa bile düşük miktarda olacağından getirisi de düşük olur.
- Piyasada her an umulmadık ve imkânsız görünen şeyler olabilir. Bu yüzden dar bir çerçeve içinde sınırlı kalınmadan düşünülmesi, her türlü ihtimal göz önüne alınmalıdır.
- Trader fiyat hareketlerinin arkasında spekülâtif nedenler olup olmadığını iyi gözlemlemelidir. Spekülâtif hareketler yoksa teknik kırılma ve sinyallerin bir önemi vardır.
- Trader başarılarından değil başarısızlıklarından ders almalıdır. Piyasaya karşı savunmamızı her zaman sağlam tutmamız gerekir. Yani her zaman temkinli olunmalıdır.
- Duygusal davranılmamalıdır. Yapılan hata, çökmeye ve umutsuzluğa neden olmamalı, tekrar çalışıp gelecek pozisyonlar planlanmalıdır.
- Ne kazanabileceğimizden çok ne kaybedebileceğimiz üzerinde yoğunlaşmalıyız. Güçlü bir savunma, ani ve sürpriz bir saldırıyı beraberinde getirir.
- Trader sabit fikirli ve piyasanın yönü hakkında taraf olmamalı, görüşüne sıkı sıkıya bağlanmamalı, piyasa şartlarına göre ve değişikliklere göre esnek olabilmelidir.
- Gerektiğinde 180 derecelik bir esneklik gösterip zarar edebileceği bir pozisyondan yüksek kar sağlayabileceği bir pozisyona geçiş yapabilmelidir.
- Bir pozisyon aldığı anda karşınızdaki kişinin neden size döviz sattığını veya sizden aldığını düşünün. Çünkü kimse aleyhine işlem yapmak istemez. Karşınızdakinin davranış biçimini ve mantığını kavrarınsanız daha az hata yaparsınız.
- Girilen pozisyon küçük olursa getirisi de küçük olur. Çok büyükse hızlı hareket imkânı vermez, hata yapıncaya kaybı büyük olur. Bu nedenle girilecek pozisyonun dengesi iyi hesaplanmalıdır.
- Trader kararlılığı ve esnekliği aynı anda dengeleyebilmelidir. Pozisyona girmeden önce hedefini belirlemelidir. Trend takip edilerek değişiklik olduğunda çıkış yöntemi belirlenirse karda oturma oranı o kadar yüksek olur.
- Olur, olmaz sırf işlem yapmak amacıyla pozisyon açılmamalıdır. Sabırla bekleyip uygun pozisyonlara sistem dâhilinde girilmelidir. Asıl kazançlar böyle elde edilir. Doğru işlemi beklemek önemlidir.
- Kullanılan sistemler ve kurallar artık işe yaramıyor ve piyasayla çelişiyorsa, esnek davranan test edilmiş yeni sistem geliştirilmelidir.
- Girilen pozisyon istenildiği şekilde gitmiyorsa zarar göze alınıp pozisyon terk edilmelidir. Böylece daha büyük zararlardan korunulmuş olunur. Ama pozisyon istenilen yönde kararlı bir şekilde gidiyorsa aynı yöne ilave pozisyon açılabilir.
- Fiyatlar düştü diye alım yapmak veya çok çıktı diye satım yapmak yerine belli göstergelerini ve trendlerini kırmış fiyat hareketlerine girmek olumlu olur. Çünkü düşmüş olan daha da düşebilirken. Çıkış olan fiyat daha da yükselebilir. Kimse tam dipten alıp tam tepeden satamaz.
- Pozisyona girmeden önce alım veya satım nedenleri bir yere yazılırsa iyi olur. Aynı şekilde pozisyondan çıkma nedeni de yazılmalıdır. Böylece nerede hata yapıldığı bulunabilir.
- Eğer piyasanın hızlı bir şekilde aşağı veya yukarı yönde bir hareket yapacağını düşünüyorsanız limit emir verip daha ucuz alıp, daha pahalı satmanın hesabını yapmayın. Patlama olduğu zaman geç kalabilirsiniz. Bu durumda piyasa emri vermek daha iyidir.
- Pozisyona girdiğiniz ilk andan beri kar etmeye başladıysanız bu iyi yolda olduğunuzun ve iyi kazancın habercisidir.
- Kaybettikten sonra tekrar kaybı telefî etmek için işlemler yaparsanız daha büyük kayıplarla karşılaşabilirsiniz. Durup sakinleşmeli nerde hata yaptığınızı bulmalı, yeni ve uygun pozisyonu beklemelisiniz. Aynı şekilde, büyük kazançlar sonrası da dinlenmeli ve kazancı hazmetmelisiniz.
- Realize edilmemiş yani cebe alınmamış kar sizin değildir. Bu nedenle zamanı geldiğinde karınızı alın.
- Piyasanın dibe vurmuş olması hemen yükseleceği anlamına gelmez. Bu nedenle yükselişi başlatacak olayların gelişmesini beklemek yararlıdır.
- Güne başlarken sistemlerinizi ve trade kurallarınızı, gün bittiğinde yaptığınız işlemleri gözden geçirmeniz yararlı olur.
- Traderin oturmuş dengeli bir kişisel hayatı, pozitif tutumu ve yüksek motivasyonu olması, çelişkilerden uzak durması, sonuçları ve sorumluluğunu kabullenebilmesi gerekir.
- Pozisyona girmeden önce ev ödevi yapar gibi çalışılmalıdır. Alçak gönüllü ve temkinli olunmalıdır, asla kendinizi büyük görmeyin, sınırlar koyun, boyunuzu aşmayın. Fırsat gelene kadar bekleyin, pozisyona ne zaman girip ne zaman çıkacağınızı hesaplayın. Hazırladığınız stratejiler piyasanın durumuna göre esnek olmalıdır. Kar elde edildiğinde dikkatli olunmalıdır. Çünkü sermaye büyüdükçe kontrolü zorlaşır, kendine aşırı güven disiplininin terk edilmesine neden olabilir.

3.4. TRADING PSİKOLOJİSİ

Trading sadece alım ve satım işlemini gerçekleştirmek değildir. Günümüzün 24 saat açık ve haberlere son derece duyarlı, sert hareketlerin görüldüğü döviz piyasalarında sakın olabilmek önemlidir. Mantıkla hareket edilip panik yapılmadan sistem uygulanabilirse yarar görülür.

Trading psikolojisinde 5 tane alan vardır.

- 1.Oturmuş ve dengeli bir kişisel hayat.
- 2.Pozitif tutum.
- 3.Kazanma motivasyonu.
- 4.Çelişki yokluğu.
- 5.Sonuçları kabullenebilme.

Karar almada 3 unsur vardır:

- 1.Piyasadaki teknik ve temel unsurlar üzerinde somut bilgi.
- 2.Yaygın kanılara aldırış etmeden sağlam karar alma eğilimi.
- 3.Bağımsız düşünme becerisi.

3 adet yönetim ve disiplin unsuru vardır;

- 1.Risk kontrolü.
- 2.Sabır gösterme yetisi.
- 3.Sezgi.

Zarara uğrayan traderin özellikleri;

- 1.Çok fazla stres altında, hayata karşı olumsuz bakış.
- 2.Daima en kötüsünü bekleyen, kişiliğinde çelişkiler taşıyan.
- 3.İşler yolunda gitmediğinde başkalarını suçlayan.
- 4.Davranışlarını yönlendirecek kuralları olmayan.
- 5.Organize olmayan sabırsız kişiler.

Kazanmayı kafaya koymak önemlidir. Zihinsel prova ve geniş çapta planlama sayesinde en başarılı traderlar işe başlamadan kafalarında bütün girişimleri, bunların olumlu ve olumsuz sonuçlarını yaşamışlardır.

Uzun vadede kazanacağını bilmek ve buna inanmak aksiliklerin üstesinden gelmeye yardımcı olur.

Kısa vadede çok para kazanıp zengin olmak için trade yapan kişi zararı kısa kesip, karda oturamaz.

Kendinizi bir işe adayıp odaklandığınızda olayların gelişimi size yardım eder. Hatta size yardım eden olayların uğradığınız büyük zararlar olacağını da anlamalısınız.

Kendiniz dışında başka şeyleri suçladığınızda aynı hataları yapmaya devam edersiniz.

Hatalı durumlar varsa her şey istediğiniz gibi gitmiyorsa, bu sonuçlara yol açan nedenleri sorun. Zaman içinde yapmış olduğunuz seçimlerden dolayı böyle bir sonuç elde etmişsinizdir.Seçim yaptığımız noktayı ve içeriği tespit edersek, gelecekte buna benzer durumlarla karşılaştığımızda diğer seçenekleri göz önüne alırız. Yanlış yapılıyorsa gelecekte benzer sorunlarla karşılaştığımızda kararımızın yönünü değiştirdiğimizde sorun ortadan gider.

3.5. FOREX PİYASALARINDA TRADE VE ANALİZ YÖNTEMLERİ

Bütün bu bilgiler ışığında Forex piyasalarında işlem yaparken hangi vadede işlem yapacağınızı bilmelisiniz. Eğer uzun vadeli bir trend takip edilmek isteniyorsa, 4-8saatlik, 1 günlük ve 1 haftalık fiyat grafiklerine ve göstergelerine bakmak daha yerinde olacaktır.

Uzun vadeli hedefiniz olduğu için çok yüksek bir kaldıraç oranı kullanılmaması yararlı olur. Çünkü uzun vadeli bir harekete katılmak için stop oranınızı günlük desteklerin veya dirençlerin gerisine çekmek zorunda olacağınız için bu seviye yakın olursa hemen stoplanırsınız. Eğer uzağa yerleştirir ve yüksek kaldıraç oranı kullanırsanız zararınızın büyük olma ihtimali var.

Daha çok 4 saatlik grafiklerden itibaren gelen sinyallerin değerlendirilmesi orta ve uzun vade için uygun olacaktır. Daha geç bir sinyal için 8 saatlik ve 1 günlük tercih edilebilir.

İşlem açmadan önce ilk önce uzun ve kısa vadeli trendleri incelememiz lazım. Şu soruyu sormalıyız; Trend yukarı mı? Aşağı mı? Uzun vadeli Trend yukarı giderken gün içinde aşağı bir hareket olabileceği gibi, Aşağı giden bir trende de yukarı doğru bir düzeltme olabilir.

İşlem yapacağınız vade gün içiyse çok dikkatli olmanız lazım çünkü gün içi gelen haberlere göre aşağı yukarı çok sert hareketler görülebilmektedir.

İşlem yapmadan önce uzun vadeli ana trendi iyi bilmek lazımdır. Ne olursa olsun güçlü bir trendin önünde çok çıktı veya çok indi göstergeler aşırı alımda veya satımda ters pozisyon açmalıyız diye düşünmemeliyiz. Trend güçlü bir şekilde yönüne doğru hızla devam edebilir.

Ana trendin yönünü belirledikten sonra, günlük kısa vadeli işlem yapılacaksa genellikle 1 saatlik ten dakikalıklara kadar fiyat ve göstergeler devamlı kontrol edilmeli. Gün için en düşük ve en yüksek seviyeler bilinmelidir.

Gün içi fiyatların alımla karşılaştığı destek ve satış baskısıyla karşılaştığı direnç seviyeleri iyi bilinmelidir. Bu seviyeler hem pozisyon açarken işinize yarayacağı gibi zararstoplarını koyarken de gösterge niteliğini taşıyacaklardır.

Trading sisteminde değindiğimiz gibi bütün teknik göstergeler al veya sat sinyali vermeden sırf işlem olsun diye pozisyon açılmamalıdır. Pozisyon açıldıktan sonra satış veya alış yönünde emir verildiyse önemli destek veya direnç noktasının 10-30 tick üzerine veya altına zararına stop konulmalı.(Zarar stopunu koyarken kullandığınız kaldıraç miktarı önemlidir. Yüksek kaldıraç miktarı kullanıldığında stop seviyesinin çok geride olması zararı o kadar artıracaktır. Stop seviyesinin yakın olması durumunda pozisyondan erken çıkma durumuyla karşılaşabilirsiniz.) Ayrıca Gireceğiniz pozisyonun vadesi de önemlidir, gün içi kısa vadeli işlemlerde fazla geriye stop koymak zararı artırabileceği gibi, uzun vadeli işlemlerde yakına stop koymak erken stoplanmaya neden olabilecektir.

Ayrıca işlem açmadan, varsa, önce o gün açıklanacak ekonomik verilerin ve haberlerin saatleri, beklentileri ve en son açıklanmış sonuçları bilmek gereklidir. Açıklanacak verinin önem seviyesi ve sonuçlarının ortaya çıkmasından sonra fiyatları ne yönde etkileyebileceği konusunda stratejiler ve planlar mutlaka olmalıdır.

Pozisyona girdikten ve zararına stop konulduktan sonra çıkış noktası mutlaka belirlenmelidir. Bunun için yine fiyatlar için önemli direnç ve destek seviyeleri belirlenmelidir. Daha önce de belirttiğimiz gibi realize edip hesabınıza almadığınız hiçbir kar sizin değildir.

Bu nedenle işlem yaptığınız sırada pozisyon kara geçtiyse iz süren stop da denilen Trailing stop belirlemelisiniz. Piyasanın volatilitesine göre yani hareketliliğine göre belirleyeceğimiz iz süren stop için örnek vermek gerekirse; Euro/Dolar paritesinde 1,2100 seviyesinden alım(Long pozisyon) yaptınız

Parite 1,2160 seviyesine çıktı. İki ihtimal var ya yükselişine devam edecek ya da geriye dönerek satışla karşılaşacak hatta aldığımız fiyatında altına düşüp stoplanabilir.

İz süren stop seviyesini 10 olarak belirlersek(Gün içi için yakın konulabilir,uzun vadelide daha geriye çekilebilir)1,2160 çıkan paritede 60 tick kâğıt üzerinde karımız var iz süren stop seviyemiz -10 gerisi olur yani 1,2150 de 50 tick olarak stoplanırsınız.

Eğer 20 tick'e koysaydık -20 de yani parite 1,2140 seviyesine gerilediğinde 40 tick kar olarak stoplanırdık.

Paritenin yükselişe devam ettiğini var sayarsak 1,2200 seviyesine çıkan paritede 10 olarak belirlediğimiz durumda iz süren stopumuz 1,2190 da, 20 olarak belirlediysek 1,2180 de çalışacaktı. Aynı şekilde satış(Short pozisyon) işlemi yaptığımızda da iz süren stop bu sefer aşağı doğru hareketi geriden takip edecektir.

Zarar stopuyla farkını basitçe şöyle açıklayabiliriz; 1,2100 seviyesinde alım yapıldığında destek seviyesinin 1,2080 olduğunu düşünelim. 1,2070 ila 1,2050 arasına kısa vadeli işlemciler kaldıraç oranlarının büyüklüğüne

göre zarar stoplarını yerleştireceklerdir. Bu stop emri sabittir bu seviyelere gelince konulduğu seviye kadar zararlar pozisyonu kapatır. İz süren stop ise kar edildiği andan itibaren faaliyete geçer. 10 olarak belirlendiyse, 1,2111de, 20 olarak belirlenirse, 1,2121 de iz süren stop aktif hale gelir.

İz süren stop karlı pozisyonda daha çok kalma imkânı verir. Ama bazı yatırımcılar kısa vadeli düşünenler hızlı hareketlerin olduğunu düşünerek pozisyonlarını kapatmak için satış yaptılarsa, önemli bir destek seviyesinin üzerine veya alış yaptılarsa önemli bir direnç seviyesinin altına limit emirlerini yerleştirirler.

Mesela; 1,2100 seviyesinde alım yapıldığı örneğine dönersek, 1,2180 seviyesinde gün içi önemli bir direnç olduğunu varsaydığımızda limit emrimizi bu seviyenin 10–20 tick altına koymamız uygun olacaktır. Bu seviyelere karşılaşıldığında satış baskısı geleceği için karın limite alınması doğru olur. Limit emirler Gün içi ve trendsiz yatay piyasalarda işe yararken hızlı ve güçlü trendlerin yaşandığı bir piyasada limit emri ilk direnç veya destekle karşılaşıldığında erken pozisyondan çıkmaya neden olabilir.

Stop emirleri konusunda tartışılan en büyük soru stop seviyesinin çalışıp pozisyondan çıktığı anda tekrar geri dönüp harekete devam etmesi durumudur. Bu nedenle birçok yatırımcı stop koymadığını söyler. Böyle durumlarda genellikle karşılaşılsa da stop emirlerini koymak bir risk yönetimi, bir disiplindir, sitemdir. Portföyünüzü korursunuz, zararınızı sınırlarsınız, Kontrol edebileceğiniz bir risk alırsınız. Unutmayın finansal piyasalarda ve hatta yaşamınızda kontrolünüz dışındaki her şey başınıza büyük sorunlar açabilir.